

Pakkaskaunis

Risto Niemi-Pynttäri

esseepaja

Pakkaskaunis

Talven juhlallisin tila ilmaistaan kireä ilme suupielessä, sanotaan: pakkänen kiristyy. Kaikkialla näkymä huikaisevan puhdas ja luminen, hienoinen lumivaippa pensaissa, havupuut kuohkeina korkeuksissaan, kylmänsininen taivas yllä. Talvinen korkeapaine, kylmä ja kirkas sää, on juhlallinen, vaikka kieli ei sitä tunne vaan väittää, että pakkänen ikään kuin kiristäisi kääntymään pois.

Kankeasti kuljemme penkkojen välissä ja puolustaudumme puhumalla pakkasesta diminutiivina, pikkuisena pakkasena, ikään kuin kylmyys pienuisi vähättelemällä. Ja silti kuljemme syvällä, todella syvällä jäätympisteiden alapuolella. Siellä kyyryssä kulkija ei kykene huomaamaan, kuinka pakkänen kaunistautuu, muuttuu juhlalliseksi. Se ei kaipaa ihmisen sanaa vaan on liikkumaton ja kirkas pakkaskauneudessaan.

Jos voisimme oppia säästämään energiaa ja laskemaan ruumiinlämpöä, kokisimme myös uuden mielentilan sitten, kun aivojen verenkierto on lähes lakannut.

Toisaalta, voimmehan oikaista selkämme ja sanoa, että kylmä on kaunista. Kankeina ja kovin ylväinä pakkaspyhien hartaushetket liukuvat ohitsemme kuin kulkue metsässä korkeiden havupuiden alla. Meidän tarvitsee vain liittyä rintamaan. Voimme luopua polvipusseista, prässätä housut

ja edetä narisevalla tiellä koomisen jäykästi, kun mikään ei enää voitele lanteitamme miinus viidentoista pakkasasteen alapuolella. On mahdollista asettua juhlaan ja antaa mennä, liukua alas jäistä latua. Vakavina ja hymyilemättä voimme varovasti tunnustella ilmaa, joka on kuin vodkahuurua, liian vahvaa keuhkoillemme.

Jäykin jaloin saan minäkin pönöttää niin kuin entinen emäntä tyllihameessaan. Ennen kuin menen ulos, rakennan itseäni, pynttäydyn talvihartautta varten. Kiedon kaulalleni liinaa kuin barokkista laskosta: olen paksuniska, rankani ympärille pakkassää on kerryttänyt lihasta ja jäykistymiä. Ei minun tarvitse näyttää ihmishahmolta, sillä olemmehan Pohjolassa. Täällä ei ole mahdollista elää, eikä ole koskaan elettykään. Puolijumalaksi muuttuneena voin liikkua hitaasti maisemassa kuin kappeli.

Pakkaspyhän kulkueessa liukuvat myös muut ontot ja kuohkeat, kerrospukeutuneet, ulospäin kauniit – ja minuus siellä piilossa, sisältä pieni ja vajavainen, ruma ihminen. Mitä enemmän ilmavuutta ja kuorruituksia, sitä valmiimpia olemme liukumaan ja kohoamaan korkeammalle kuin oma mittamme, tuskin enää ihmisinä, lähes kuusten kaltaisina.

Kylmän enkelit

Kylmä rintama etenee ja valtaa alueita, me seuraamme sää-tiedotuksia ja vetäydymme sisätiloihin. On syytä kysyä, ketkä vievät meiltä elintilan.

Lämpö vähenee ja kylmyys leviää, ja heti kun koetamme hyökätä ulos, saamme kimppuumme kasvojen pistelijät ja pureksijat. Vihulaiset käyvät kasvoille, otsan päälle ja leuan alle. Purevimman pakkasen etujoukkona ne kuitenkin vain kiusaavat meitä. Todellinen kylmyys, se mikä uhkaa meitä avaruudesta, on jotakin absoluuttista: enkelten joukko.

Niitten lähestymistä emme kestäisi, sillä odotettavissa olisi vakavia paleltumia, paini enkelin kanssa ja hypotermia. Tämä kylmyyttä huokuva rintama on jo paljastettu runouden avulla. Joseph Brodsky väitti saaneensa yhteyden, ja runo *Keskustelu taivaan asujaimen* kanssa kertoo tulokset (suom. Jukka Mallinen):

... Siksi juuri ovat enkelit
näkymättömiä. Kylmä antaa yliotteen
niiden sotajoukoille: ne siivekkäät
löytäisimme, jos kerran katsahtaisimme
totisesti korkeuteen, missä ne jäätä pitkin
ryömivät kuin lumipuvuissa valkosuomalaisina.

Poettinen tiedote kertoo ajasta, jota Brodsky kutsui talvisodaksi. Sitä käytiin Suomen rajalla: lumipukuiset suomalaiset

kätkeytyivät hankeen ja kylmä iski taivaalta. Tältä pohjalta Brodsky kävi tutkimaan talven valtaa. Hän päätyi huomioon, että talvisotaa on mahdotonta voittaa – täytyy vain odottaa sen menevän ohi.

Siellä, minne enkeli saapuu, ei voi ihminen olla. Tällä hetkellä kuitenkin vaikuttaa siltä, että kylmän armeija on nujerretty: ilmatilat on onnistuttu lämmittämään, eivätkä julmimmat pakkaset ryntää kimppuumme kuin ajoittain. Missä on savupiippuja tai pakoputkia, siellä ei enkeleitä käy.

Nyt olemmekin hieman haikeita, iloitsemme harvoista pakkasen hyökkäyksistä, muistelemme kunnan talvisäitä ja tähyämme taivaalle huolestuneena. Kylmänenkelit tuntuvat kääntäneen meille selkänsä. Ne ovat palaamassa avaruuteen.

-
- Joseph Brodsky (1940–1996), venäläissyntyinen yhdysvaltalainen runoilija.
 - Sitaatti teoksesta *Keskustelu taivaan asujaimen kanssa. Runoja*. (suomentanut Jukka Mallinen, Tammi, 1995)

Harhoja öisessä metsässä 1863

Mistä syystä hätäilet, jos harhaudut talviseen metsään? Et varmaankaan huolestu siitä, että itse olisit kylmä ihminen. Kauan aikaa saisitkin värjötellä, ennen kuin alkaisit pohtia lämmön puutetta läheisiäsi kohtaan. – Mutta on varmaa, että joudut paniikkiin, kun pimeä on tulossa, kun lumisade yltyy, etkä tiedä suuntaa, mihin lähteä. Et ehkä kuitenkaan pelkää silloin tempautuvasi ilmaan.

Berthold Auerbachin romaani *Juoseppi lumessa* (*Joseph im Schnee*, 1863) nostaa esille näkyjä ja pelkoja, jotka ovat kaukana nykyajasta. Ukko harhailee talvi-iltana metsässä jossakin päin Schwartzwaldia ja etsii kadonnutta pojanpoikaansa Juoseppia. Poika on karannut metsään ukon tylyn kohtelun vuoksi (suom. Malakias Costiander):

Ukko mietiskeli nyt hetken ja käänteli hen monille ta-hoille, havaitaksensa pojan jälkiä; mutta lumi oli ne kaikki varsin peittoon lakaisnut. Ukko tuli nyt levotomaksi; sillä hän ei ollut varma, jos piti mennä tietä oikealle tahi tietä vasemmalle. Hän kävi jonkun askeleen tietä oikealle, heti pysähtyi hän kuitenkin taas, kävi takaperin ja kääntyi vasemmalle.

Poika on ollut kadoksissa jo niin pitkään, että kuolema alkaa vaikuttaa todennäköiseltä. Poikaa huhuillessaan ukko eksyy viimein itsekin. Vilun hiipiessä jäseniin ukko kamppailee

omantuntonsa kanssa: hän joutuu nyt maksamaan omasta kylmydestään.

Kerronta on varhaista tajunnan kuvausta. 1850-luvulla eläneen henkilön mielenliikkeet ovat nykyaikaisen lukijan kannalta kovin kummia. Metsässä harhaileva ukko kokee olevansa takaa-ajettu: pahat voimat ahdistelevat varjoista käsin, ja lumimyrsky tuntuu lentävältä Tapion väeltä, joka vainoaa häntä hänen syntiensä vuoksi:

Tällä muotoa edestakaisin kävellessänsä, ikään kuin vietelty metsänhaltialta, seisautti hän äkkiä, niin kuin naulattu. Tapio itse hiirenkarvaisella ruunallansa ratsastaa eellä sen verettömän joukon, ja se kuolevainen, ku seisoo tiellä, muutetaan heti tuhvaksi.— Syvyys kaikin kauhistuksinensa ympäri piiritti ukkoraukan. Hän, joka niin usein oli väittänyt, että aaveet ja velhot olivat ainoasti lastenjuttuja, ja kernaasti ylpeillä pelkäämättömyydestä vasten kaikellaista noituutta ja taitausta — tunsin nyt semmoisen kauhun sydämessänsä, että hiukset pöyhistyivät päässä. (...)

Ja kun pelko iskee, ukko jähmettyy paikalleen. Vain ruumis reagoi samoin kuin meidän aikanamme eksyvillä, mutta muuten ukko tuntee joutuneensa metsänhaltijan valtaan, metsän ylivoimaisuuden alle. Hän ei voi liikkua mihinkään suuntaan – *syvyys kaikin kauhistuksinensa ympäri piiritti ukkoraukan*. Öinen, levoton metsä: kaikki tuntuu hyökävän päälle. Kiihtävä hyinen viima, kalmainen ratsuväki, jäädyttää ihmisen hetkessä.

Kuva on yllättävän tuttu: ihminen muuttuu mureniksi ja tuhkakksi. Mutta seuraava tunne, lentoon tempautumisen pelko, onkin jo oudompi, väkevä ruumiillinen kokemus. Se, miten ukko käyttäytyy, on nykyaikaiselle ihmiselle vierasta:

Ukko kuoputti käsin lunta, saadaksensa pitää kiini jostakusta puunjuuresta jäätyneen maan päällä... Varo itseäs! Pidä lujemmin kiini! Tulet muuten temmatuksi ylös ilmaan, sitte pudotessa särkyväksi ja murentuvaksi –

Muuten kovin epäuskottavalta vaikuttavan kuvauksen voi ehkä selittää paniikkikohtaukseksi. Sen laukaisee metsässä riehuva myrsky. Viuhunan ja rytinän keskelle eksynyt ukko aavistaa myrskyn valtaiset voimat ja tarraa juuriin, koska hän pelkää tempautuvansa ilmaan ja hajoavansa.

Kohtauksen mentyä ohi ukko saa lohtua huomattessaan, kuinka oma hengitys sulattaa lunta:

Niinkuin se kylmä lumi suli ukon henkityksestä, missä hän makasi kasvot maata päin, tunsu hän mielestensä myös kuin olisi jotakin sulanut hänen sydämesssänsä – ja piiritetty kuoleman kauhulta, huusi hän sisälle lumikuoppaan: ”Juoseppi!” niinkuin olisi se ollut joku muoto lunastamaan häntä itseä pimeyden valloilta.

On olennaista, mutta silti erittäin outoa, että ukko huutaa pojanpoikansa nimeä lumikuoppaan. Hän ei huuda ilmaan, vaikka niin huuto kuuluisi paremmin. Syyllisyydentuntoisen ukon huuto on samalla anteeksipyyntö, joka on suunnattu hautaan ja *se lunastaa häntä itseä pimeyden valloilta*.

Lähes jäänyt poika löytyy lumihaudasta. Mutta hänen pelastumisensa on kummalla tavalla yhteydessä siihen, mitä tapahtuu ukolle. Tunteettomuuden salvat murtoivat, aivan kuin *jotain olisi sulanut hänen sydämesssänsä*.

Kohtaus alleviivaa ylisukupolvisen kylmyyden teemaa. Tunnekylmän isoisän pojanpoika oli erityisessä kylmäksi jähmettymisen vaarassa, mutta onneksi papassa tapahtui viime hetkellä muutos ja poika pelastui. Kokonaisuudessaan

teoksen nimi onkin Costianderin suomentamana: *Juoseppi lumessa, eli onnettomuus vaihteleehtaa onneksi*.

-
- Berthold Auerbach (1812–1882), saksalainen kirjailija.
 - Malakias Costiander (1815–1870), koulumestari, joka toimi mm. Aleksis Kiven ensimmäisenä opettajana.
 - Ukon kamppailua kylmässä ja lumisessa metsässä kuvataan romaanin 13. luvussa *Yötisen joukon edespäin kulku*.
 - Costianderin suomennos luettavissa Gutenberg.org-arkistosta:

[Juoseppi lumessa](#)

Talvi piirtää naaman

Millaisella voimalla valo heijastuu lumen pinnasta, se sokaisee silmät. Sinä, joka et löydä aurinkolasejasi, et kykene näkemään mitään vaan sulaudut maisemaan. Et erota itseäsi lumiaukean keskeltä, et voi, yrität kääntyä katsomaan järven selkää, huikaisee, voitko nauttia valosta.

Olet kävelyllä ja talvinen viima jäykistää ilmeesi virnistykseen, vetää silmäsi viiruille. Samassa sinua vastaan tulee toinen kulkija, kasvot. Silmissäsi on häikäisevää valoa, sen mustia pisteitä niin, että hahmotat vain jotakin naamarin kaltaista. Ehkä oma ilmeesi on samalla tavalla kohmettunut. Ehkä te molemmat kuljettatte naamoja ja valossa jähmettynyttä ihmettelyä.

Paul Kleen taideteos *Talvinen naamio* (1925) vaikuttaa vastaantulijan ilmeeltä, jonka jäätävä tuuli on puhaltanut kasvoille ja joka on ylivalottunut lumesta. Ei ole sattumaa, että kasvopiiirteistä muodostuu samanaikaisesti maisema, jossa kuljetaan. Näkijään siirtyy ominaisuuksia siitä, mitä hän näkee.

Kleen maalaus on myös yllättävän väritön; punaruskean ja harmaan sävyt on tehty spreijaamalla. Työmenetelmä oli tuohon aikaan nykyistä harvinaisempi; vesiväri puhallettiin sumuksi maalattaessa teoksen taustaa. Tuntuukin siltä, kuin maalauksessa kaikki tuo vahvistaisi aihetta – sitä, kuinka

maisema on noussut kasvoille. Haaleista taustaväreistä hahmottuu esiin naama. Ja naamasta heijastuu taustanäkymä.

Miksi noissa kasvoissa on koomisia piirteitä? Kun teosta katsoessasi siristät silmiäsi, suupielet nousevat tahattomasti ylös; myös oma naamasi alkaa muistuttaa klovnin naamiota. Aivan kuin hymyilisit, aivan kuin kylmän jähmettämät kasvot hymyilisivät.

-
- Paul Klee (1879–1940), saksalainen taiteilija.
 - Kuva teoksesta *Talvinen naamio* löytyy National Gallery of Canada -sivuilta:

[*Winterliche Maske \(1925\)*](#)

Lumessa kahlaa hikoileva nainen 1892

Nuori nainen, Alberte, oli talven 1892 jumissa kotonaan, ylettömän lumimäärän eristämässä laaksossa norjalaisessa pikkukaupungissa. Hän oli 18-vuotias ja pitkästynyt: koulu oli ohi, ei mitään tietoa jatkosta ja talvi tuntui kahlinneen hänet paikoilleen. Alberten olo oli vaikea ja ahdistunut, äiti vaati osallistumaan kotitöihin, mutta hän inhosi jo ensimmäistä aamutehtävää: uunin lämmittämistä kylmenneessä huoneessaan.

Talvikuukausina laaksosta ei ollut yhteyttä ulkomaailmaan. Vuorten väliseen solaan kertyi niin paljon lunta, että vain hankala rekitie vei ulos kaupungista. Täkäläiset olivat tottuneet elämään eristyksissä syvimmän talviajan. Mutta Alberte oli ahdistunut, ja hänen voimaton raivonsa lunta kohtaan kärjistyi ajoittain paniikiksi. Lunta tuli aina vaan lisää: joka aamu reitit olivat uudestaan ummessa, ja hänestä tuntui, että laaksosta ei enää ikinä löytyisi tietä ulos.

Silti Alberten oli pakko päästä jo aamupäivällä ulos, pois äitinsä silmien alta; pois talosta, kävelyllä ulos pakkaseen. Yleensä silloin pääkatua avattiin lumesta. Lumimyräköitten jälkeisinä aamuina hevonen ja mies nähtiin usein työnteossa, taistelemassa kaduille kasautunutta lunta vastaan. Hevonen veti puusta tehtyä auraa, yksinkertaista V-muotoista lanaa, joka vain siirsi lunta sivuun. Kun talvi eteni ja lumi lisääntyi,

tie vähitellen kapeni, koska aura ei nostanut lunta penkalle.

Lähes riuhtoen Alberte käveli lumipenkköiden keskelle aukaistua katua ja suuntasi sitten kaupungin ulkopuolella kierteleville rekeille. Niistä kiinnostavimmat veivät ylös vuoren rinnettä. Hän toivoi, että edes yhdet jäljet nousisivat puurajan yläpuolelle. Mutta sellaista ei koskaan tapahtunut. Jokainen reitti teki lenkin metsässä ja palasi viimein samoja jälkiä alas.

Jalasten jäljissä käveleminen oli vaivalloista, mutta se ei haitannut, koska Alberte saisi olla poissa talosta. Tänäkin aamuna hän tasapainotteli mäkeä ylös pitkässä hameessaan ja liukkaissa kengissään. Hän halusi hengästyä, vaikka sitä ei pidetty sopivana naisille; hän halusi ponnistella.

Tällä kertaa Alberte ei aikonut kääntyä, vaan hän jatkoi matkaa upottavaan hankeen: hän kahlasi metsäistä rinnettä niin korkealle kuin jaksoi, hän halusi kiivetä niin kauan että henki loppuu.

Viimein seisahtaessaan Alberte kuvitteli näkevänsä alas kaupunkiin. Mutta lumiusva peitti laakson, se riippui kuin harmaa, valoton verho kaupungin yllä. Alberte tunnistaa yksinäisyytensä (suom. Kyllikki Mäntylä):

Voimakas yksinäisyyden tunne valtaa Alberten. Hänen sydämensä puristuu kokoon, pieneksi, jyskyttäväksi möhkäleeksi. Mutta hän koettaa rauhoittaa sitä ja ponnistelee syvässä lumessa hame kohotettuna, punaisena ja lämpöisenä, suoraan tuohon kaikkeen kaameaan.

Sydän jyskyttää niin, että se tuntuu kaulassa, ja kun varis äkkiä lehahtaa ilmaan, hän hypähtää niin, että hengitys salpautuu ja hänen on pakko pysähtyä. Hetkeksi. Sitä myötä kun hän kulkee, hänet valtaa rohkeus.

Hänen oma pelkonsa vaanii ilmassa, hänen täytyy tarkkailla sitä. Ei saa juosta, ennen kaikkea ei saa juosta. Hän määrää itselleen seisahtamispaikkoja ja etenee, löytää reenäjjet ja kulkee niitä, kunnes viimein kääntyy, ja palaa takaisin kuin ei mitään olisi tapahtunut.

Autofiktiivisessä teoksessaan *Alberte ja Jakob* norjalainen Cora Sandel kuvaa yllättävästi liikunnan tarvetta nuorella naisella 1800-luvun lopulla, aikakautena, jolloin naiset eivät tienneet kuntoilusta mitään. Pitkästä ja raskaasta hameesta, painavasta talvitakistaan ja liukkaista kengistään huolimatta Alberte kahlaa syvässä hangessa. Hän haluaa liikkua niin että on aivan hikinen. Hän ei tiedä miksi.

Alberten visio on lohduton: kaikki on lumen syytä eikä minnekään pääse, tulevaisuutta ei ole, mitään ei voi tehdä. Samalla hän on pakahtua kaipaukseensa ja väsyttää itseään liikaa. Hän oli löytämäisillään helpotusta ahdistukseensa mutta ei tiennyt miten jatkaa, miten hyväksyä hengästyminen ja hikoaminen, miten säännellä vauhtiaan. Hän ei osannut hallita liikkumistaan: hangessa riehuminen päättyi hyperventilointiin sekä hengityskatkoksiin.

Ahdistuskohtauksen jälkeen hänellä riittää juuri ja juuri voimia palata takaisin kotiin. Retken vaiheista hän ei kerro kenellekään. Äidin mielestä Alberte on taas laiska ja unelias.

-
- Cora Sandel (1880–1974), norjalainen kirjailija.
 - Alkuteos *Alberte og Jakob* ilmestyi vuonna 1926. Suomentanut Kyllikki Mäntylä, WSOY, 1956.

Lumen painoton paino

Miten raskaasti räntä olikaan tarrautunut mieheen, joka pääsi postiasemalle lumimyrskyltä suojaan 1880-luvulla. Anton Tšehov kertoo novellissaan *Yö ennen oikeudenkäyntiä* yhtä paljon lumesta kuin miehestä. Miestä syytetään kaksinnaimisesta. Villin lännen komediassa vehkeilijä olisi piesty, tervattu ja kieritetty höyhenissä.

Valkoiselta ja piestyltä näyttää myös tämä venäläinen: räntäinen lumi tekee saman kuin terva ja höyhenet. Mies on joutunut vimmaisen lumimyrskyn vihoihin (suom. Juhani Konkka):

Olin sellaisen ihmisen näköinen, joka on peitetty lumella, kasteltu vedellä ja perinpohjin piesty.

Tšehovin novellissa räntälumen takertuminen vaatetukseen symboloi häpeää. Se on märkää sohjoa, joka juuttuu hattuun ja hartioille, tarttuu selkään.

Toinen Tšehovin lumikuvaus ilmaisee yhtä vaikuttavaa tunnetilaa. Kyseessä on lumisateessa nuokkuva, apaattinen vossikkakuski Pietarissa. Hänen ylleen on kertynyt hämmästyttävän paljon lunta. Ukko näyttää luhistuvan lumitaakan alle, mutta tarkka lukija kyllä havaitsee, kuinka kevyttä ja kuohkeaa tuo vastasatanut lumi on.

Tällaisella lumen kasautumisella, lumen painottomalla

painolla, Tšehov ilmaisee lohduttomuutta novellissaan *Suru* (suom. Juhani Konkka):

Ajuri Joonaa on valkoinen kuin aave. Hän on koukistunut niin syvään kuin se elävälle ihmiselle on mahdollista ja istuu liikkumatta kuskipukillaan. Vaikkapa hänen päälleen putoaisi kokonainen lumikinos, tuskinpa hän silloinkaan katsoisi tarpeelliseksi ravistella lunta itseltään ... Hänen hevoskaakkinsa on sekin valkoinen ja liikkumaton.

Ajuri on kummitusmainen; kuin kuolleeksi vaipunut mytty. lumen tyhjyydessä. Uuden asiakkaankin hän huomaa silmäripsiin takertuneen lumen läpi.

Hevoskusi on menettänyt poikansa eikä haluaisi enää elää. Hän vain jumittaa parkissa kadun varrella ja odottelee asiakasta, joka auttaisi häntä hetkeksi unohtamaan surun. Kyytiin tuleville hän tolkuttaa aina samaa asiaa – kuolema on vienyt häneltä pojan. Kuka tahansa kelpaa kuuntelijaksi, jopa halveksivasta tai huonosti maksavasta asiakkaasta on apua. Hevoskusi toivoo ainoastaan sitä, ettei hänen tarvitsisi olla paikallaan surun jähmettämässä tilassa. Lumitaakka putoaa miehen yltä aina kun hän lähtee ajoon.

-
- Anton Tšehov (1860–1904), venäläinen kirjailija.
 - Novellit *Yö ennen oikeudenkäyntiä* ja *Suru* löytyvät useista kokoelmista, mm. *Valitut novellit I*, WSOY, 1959. Suomentajana Juhani Konkka.

Matissen saksimat lumikukat

On hyvä ajatella, että oksilla oleva lumi on kukkimista. Puut näyttävät valtavilta, korkeuksiin nousevilta kukilta, pensaat pikkukukilta. Tosin vaikutelma syntyy lumen laskeutuessa – onhan varsinainen kukkiminen esille työntymistä. Onko siis hyötyä kehitellä toden vastaista mielikuvaa lumesta, ja miksi Matisse teki niin?

Henri Matissen *Lumikukat* (1951) on suurikokoinen paperileikkaustyö. Siinä valkoiset paperikuviot muistuttavat lumisia pensaita, toisaalta suuria terälehtiä. Matisse halusi esittää oksille sataneen lumen kukkimisena. Teos viittaa tähän, sillä lumisten kasvien joukkoon on liitetty myös oikea kukka. Alaosasta, signeerauksen vasemmalta puolelta, voi löytää kevään ensimmäisen lumikellon.

Lumikukkien hahmottaminen paperia leikkaamalla on kenties Matissen vastaus siihen, miksi lumi ja kukat voidaan rinnastaa. Modernistiseen tapaan sisältö ja työtapo liittyvät yhteen: saksenterien kaartelu paperilla vertautuu kinosten kaarteisiin. Leikataan pyöreitä muotoja, kierrellään yhtäjaksoisesti koko kuvio, jolloin paperin leikkaamisessa on läsnä kaikkialle laskeutuneen lumivaipan tuntu.

Matissen saksityöskentelyä kuvaavan videon perusteella hän teki kukkansa tällä tavalla. Maalattuaan taustan hän on asetellut lumikukat sen päälle. Materiaaliset, sävykkäät maa-

värit toimivat alustana puhkivalkoisille, materiaalittomille muodoille. Sitä siis lumimuodot ovat, pelkkää lumoa. Samoin ovat kukat: lumoavaa terälehtikuohkeutta, lähes täysin vailla ainesta. Paperi, kukka ja lumi ovat miltei pelkkää ilmaa.

Paperin leikkaamiseen liittyy vahva kontakti lapsuuteen, olemmehan kaikki leikanneet kuvia saksilla. Leikkaushimon vallassa olemme kaarrelleet saksenterillä pitkin kuvalehtien aukeamia, poimien kaikenlaista. Olemme saksineet sivuilta autoja, missejä, lehmiä – niitä on poimittu niin kuin kukkia. Ehkä tuo poimimisen motiivi yhdistää paperin ja kukat.

Matisse toimi työskennellessään saksilla leikkaamisen ehdoilla: lunta ei maalattu eikä jäljitelty, se vain irrotettiin paperista.

-
- Henri Matisse (1869–1954), ranskalainen taiteilija.
 - Tallenne, johon tekstissä viitataan, löytyy YouTube-palvelusta:

[Footage of Henri Matisse making a paper cut out](#)

- *Lumikukat*-teoksen kuva The Metropolitan Museum of Art -taidemuseon sivulla:

[Snow Flowers](#)

© Risto Niemi-Pynttari 2018

<http://www.esseeaja.ma-pe.net>

Kannen kuva: tinkatinka.kuvat.fi

Taitto: Penjami Lehto